

TISZA GABRIELLA

A Regionális KÖZKINCS Bizottságok megalakításának és működésének tapasztalatai

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) 2004-ben kidolgozta a „Közkincs-programot”.

A „Közkincs – program” célja az átfogó kulturális vidékfejlesztés, a térségek gazdasági, szellemi potenciáljának növelése, az esélykülönbségek csökkentése a települések népesség-megtartó képességének erősítése érdekében, az egyes térségi szintek (települések, kistérségek, megyék, régiók) kulturális fejlesztési elgondolásainak megsokszorozása és megvalósítási programjainak elősegítése.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma új típusú, intenzívebb és hatékonyabb kapcsolatrendszer kialakítani a regionális átfogó fejlesztési elképzelések és a kulturális fejlesztések között. A rendszer működtetésének célja, az egyes térségi szintek (települések, kistérségek, megyék és régiók) gazdasági és közkulturális fejlesztéseinek átlátható és ellenőrizhető formában történő összehangolása. A napi teendők szintjén így megteremthető az önkormányzati kulturális igazgatás, a kölcsönös felelősségen alapuló összefogás és együttműködés a közkultúra intézményei (múzeumok, muzeális jellegű intézmények, nyilvános könyvtárak, levéltárak, közművelődési intézmények és színterek), a művelődő közösségek civil szándékai és a kulturális szolgáltatások igénylői között.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma el kívánta érni, hogy minden térségi szint rendelkezzen olyan közkulturális fejlesztési stratégiával, amely illeszkedik a térség egyéb fejlesztési elképzeléseihez, a nagyobb térségi szintek stratégiáihoz, illetve az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió céljaihoz, valamint a Nemzeti Fejlesztési Tervhez. Ezáltal a térségek kulturális szempontból is felkészülnek az *Európai Unió támogatások fogadására*, és így növekszik a hazai abszorpciók képesség.

Az egyes térségi szintek átfogó fejlődéséhez szükséges, hogy:

- a kulturális fejlesztésekkel *csökkentsük a területi egyenlőtlenségeket*, ösztönözzük a hátrányos helyzetű települések, térségek, kisebbségek kulturális összefogásait, öntevékeny társulásait, önszorgató kulturális jellegű aktivitásait,
- *a kulturális fejlesztések kerüljenek be* a kistérségi és regionális területfejlesztési tervekbe,
- a térségi szereplők törekedjenek a szakmai és ágazatközi együttműködésre, *a térség erőforrásainak bevonására a közkultúra infrastruktúrájának fejlesztése érdekében*,
- *erősödjék a helyi értelmiség kulturális arculatformáló felelőssége, szerepe*, hagyományörző, közösség- és műveltségformáló hatása.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma terveinek megvalósítását csak a regionális fejlesztési tanácsokkal létesített partneri viszony segítségével látta végrehajthatónak, ezért szükséges volt a Közkincs Kulturális Szakmai Bizottságok régiókban való megalakítása. Ezen bizottságok a Regionális Fejlesztési Tanácsok szakbizottságaiként járulnak hozzá a térség gazdasági, szellemi erőforrásainak összefogásához, fejlesztéséhez a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának ágazati, területi prioritásainak érvényesítésével.

Tagjait a régióban működő közművelődési, könyvtári, múzeumi jellegű intézmények, egyházi, civil szervezetek, kulturális vállalkozások meghatározó jelentőségű személyiségeiből a kulturális miniszter kéri fel és nevezi ki az RFT véleményének megismerését követően.

A Minisztérium javaslata szerint a Közkincs Kulturális Szakmai Bizottság állandó tagja a Regionális Fejlesztési Tanács kijelölt képviselője. A Közkincs Kulturális Szakmai Bizottság saját tagjaiból választ elnököt, akit a Regionális Fejlesztési Tanács állandó meghívottként felkér az üléseken való részvételre, így az elnök képes lesz a két szervezet optimális együttműködésének biztosítására.

1. A megalakulás

- Elősegítette, hogy a KÖZKINCS Programot, az Országos Területfejlesztési Tanács (OTT) 2005. április 12-ei ülésén megtárgyalta.
- Ajánlást tett a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a Bizottság szakmai összetételére.
- Ösztönözte a 2005. október 25-ei Bozóki András (az NKÖM minisztere) és Kolber István (a regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter) együttműködési megállapodása.
- Az ország 6 régiójában 2005-ben, a hetedikben 2006 szeptemberében alakult meg a KÖZKINCS Bizottság.

2. A KÖZKINCS Bizottság szerepe

- Intézményi keretet biztosít a régióban tevékenykedő szakemberek aktivizálásának a közkultúra terén.
- Az EU területfejlesztési intézményrendszeréhez igazítva alakítja a kulturális szféra képviselőit.
- Kapcsolódik az Európai Unió tervezési folyamatokhoz, mint a Nemzeti Fejlesztési Terv II. (NFT II.) és a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv II. (NVT II.)
- Elősegíti a decentralizációt, a szubszidiaritást, projektszemléletű gondolkodást a régióban.

3. A KÖZKINCS Bizottság munkája

- A KÖZKINCS pályázatok 2005-ös, illetve 2006-os kiírására beérkezett pályázatok véleményezése, rangsorolása, szavazati joggal való részvétel a „nagykuratóriumban”, az országos rangsor kialakításában.
- Ezen pályázatoknál a miniszteri döntések időpontjai:
  - 2005. szeptember 15.
  - 2006. április 21.
- A Regionális Idegenforgalmi Bizottság (RIB), esetenként a Regionális Fejlesztési Tanács (RFT) felkérésére a kultúrát érintő decentralizált pályázatok véleményezése.
- Az NFT II. és a Regionális Operatív Program (ROP) tervezésében való aktív részvétel.

4. A Közkincs Bizottságok összetétele

- A létszám: általában 9–11 fő, közkulturális szakemberek.
- A Kulturális Koordinációs Iroda vezetője szavazati jogú tag, esetenként – nevesítve vagy anélkül – a titkári teendőket is ellátja.
- Az Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM, korábban NKÖM) 1 fő képviselője esetenként szavazati jogú tag (minisztériumi megállapodás alapján).

5. A Közkincs Bizottságok működése

- Az RFT határozattal hozza létre.
- Az elnököt a Bizottság tagjai választották maguk közül, egyes esetekben az RFT ajánlásával.
Az elnök:
  - meghívottként részt vesz a Tanács munkájában
  - szavazati joggal rendelkezik a Tanácsban
  - esetenként kerül meghívásra, témától függően.
- A Bizottság más szakértőket is meghívhat üléseire.
- Költségvetéssel nem rendelkezik, munkájának és működésének költségeit a tagok, illetve szervezeteik viselik.

Az 1 éves működési tapasztalatok alapján javaslatunk:

- a Területfejlesztési törvény módosításánál nevesíteni kell a KÖZKINCS Bizottságot,
- az együttműködési megállapodások megújításánál figyelembe kell venni az 1 éves működés tapasztalatait,
- célszerűnek látszik, hogy a Közkincs Bizottságban a tagok képvisellete helyettesítéssel is megoldható legyen.

Régiókénti specialitások

Dél-Alföldi Régió

A Közkincs Bizottság elnöke részt vett a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács ülésein és egyéb tájékoztató rendezvényén.

A Bizottság tervei: Regionális Kulturális Stratégia megalkotása, a közkulturális területek szorosabb együttműködésének segítése.

A Bizottság részt vett a regionális decentralizált keretre beadott pályázatok véleményezésében.

A Bizottság 5 tagja részt vett az NKÖM és a Kultúrpoint iroda közös szervezésében megtartott, a Strukturális Alapokkal kapcsolatos képzésben.

Dél-Dunántúli Régió

A Bizottság 14 tagú.

A Kulturális Koordinációs Iroda vezetőjének kiválása kissé lassította a munkát, de októbertől beállt az új kolléga, s reméljük a váltás törésmentes lesz.

Észak-Alföldi Régió

A Bizottság a Közkincs pályázatok kezelésén túl részt vett az RFT más témájú döntés-előkészítő munkájában is:

- tervezés a 2007–2013-as időszakra,
- a régió stratégiája és önálló operatív programja véleményezése,
- a régióból beérkezett szociális, oktatási, és kulturális tárgyú támogatási pályázatok véleményezése.

Észak-Magyarországi Régió

A nyilvánosságot internetes megjelenés biztosítja. A www.kult-tura.hu portálon közzéteszik üléseik jegyzőkönyveit, a Bizottság által készített szakértői anyagokat. A portálhelyet a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közművelődési és Idegenforgalmi Intézet biztosítja.

A bizottsági ülések rendszeresen a régió más-más megyéjében valósulnak meg. Az utazás költségeit a bizottsági tagok viselik.

Közép-Dunántúli Régió

Terület- és Régiófejlesztési Céllirányzat (TRFC) pályázatok illetve a regionális idegenforgalmi pályázatok véleményezése is szerepelt a Bizottság – melynek több tagja részt vett a ROP és az NFT II. szakmai anyagainak előkészítésében, véleményezésében – programjában. Megtörtént a régióban működő könyvtárak fejlesztési elképzeléseinek, terveinek felértékelése.

Közép-Magyarországi Régió

Ebben a régióban csupán 2006. szeptember 7-én alakult meg 13 fővel a Bizottság, mint az RFT munkabizottsága. Mivel a potenciális elnök személye már korábban ismertté vált, 2006 áprilisától minden szakmai programon, egyeztetésen, véleményeztetésen meghívott volt.

Nyugat-Dunántúli Régió

Ez a Bizottság 16 tagú, de célszerű lenne a tagságot szakmai szempontok alapján újjáválasztani.

A Regionális Fejlesztési Ügynökség (RFÚ) a Közkincs pályázatokon kívül más pályázatok bírálatába is bevonta a Bizottságot.

A tagok között nem egyenlő az aktivitás és a terhelhetőség.